

УДК 347.714-051 (477)

А.В. Солонар,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРАТОРА В СИСТЕМІ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ОРГАНІВ

На основі норм діючого законодавства та міркувань науковців визначено місце державного реєстратора в системі реєстраційних органів. Спираючись на чинну законодавчу базу, окреслено основні напрями діяльності даних органів, які стосуються сфери державної реєстрації та державного реєстратора.

Розуміння системи державних органів, уповноважених на виконання владних дій у сфері державної реєстрації, походить із глибинного трактування сутності самих органів, які є невід'ємною складовою частиною держави. На сьогоднішній день не приділяється належна увага як згрупуванню органів, які здійснюють реєстраційне провадження, так і закріпленню цього питання на законодавчому рівні.

Процедура державної реєстрації стосується всіх суб'єктів господарювання, якими є громадяни України або інших держав, а також юридичних осіб. Забезпечення реалізації функції державної реєстрації юридичних і фізичних осіб-підприємців покладається саме на державного реєстратора. Здійснюючи вищезазначену функцію, останній виступає як безпосередня ланка в ієрархічній структурі державних органів. У даному випадку постає необхідність визначення місця цієї посадової особи у системі реєстраційних органів.

Якщо вивченню і розробці питань, що стосуються сфери реєстраційного провадження приділялася певна увага, можна назвати таких вчених як О.В. Кузьменко, О. Г. Юшкевич, то, на превеликий жаль, на теоретичному рівні

питання визначення місця державного реєстратора серед системи реєстраційних органів практично не досліджувалося. Певні розробки були здійснені Мовчан Д.В., який систематизував державні органи, що здійснюють реєстраційне провадження.

Метою цієї статті є визначення місця, яке посідає державний реєстратор серед системи реєстраційних органів та окреслення основних напрямів діяльності даних органів, які стосуються сфери державної реєстрації та державного реєстратора.

Вітчизняні адміністративісти під системою державних органів, що здійснюють реєстраційне провадження, розуміють сукупність взаємодіючих самоврядних елементів – певних уповноважених державних органів, діяльність яких достатньо повно врегульована нормами законодавства і здійснюється виключно в межах такої системи. Складовими елементами системи державних органів, що здійснюють реєстраційні процедури виступають: а) держателі (розпорядники) державних реєстрів і б) реєстратори державних реєстрів [1, с.164]. Зрозуміло, що до останньої ланки і відноситься державний реєстратор.

Державний реєстратор призначається на посаду та звільняється з посади міським головою міста обласного значення або головою районної, районної в містах Києві та Севастополі державної адміністрації за погодженням із спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації.

Вимоги до особи, яка призначається на посаду державного реєстратора:

- 1) вища освітою за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра або спеціаліста;
- 2) стаж роботи за фахом на державній службі не менше одного року, або стажем роботи в інших сферах управління не менше трьох років.

Ще однією умовою, яка не передбачена в Законі, а визначена Порядком навчання кандидатів на зайняття посади державного реєстратора та підвищення кваліфікації державних реєстраторів є навчання кандидата на зайняття посади державного реєстратора.

Державний реєстратор має посвідчення державного реєстратора та власну печатку. Необхідно зазначити, що організаційне та матеріально-технічне забезпечення роботи державного реєстратора здійснює виконавчий комітет міської ради міста обласного значення або районна, районна в містах Києві та Севастополі державна адміністрація.

Якщо кількість державних реєстраторів у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або районної, районної в містах Києві та Севастополі державної адміністрації становить три і більше осіб, для організаційного та матеріально-технічного забезпечення роботи державних реєстраторів створюється відповідний структурний підрозділ (відділ, управління) виконавчого комітету міської ради міста обласного значення або районної, районної в містах Києві та Севастополі державної адміністрації, який очолює один з державних реєстраторів.

Державний реєстратор на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці:

- проводить державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

- проводить резервування найменувань юридичних осіб;

- передає органам державної статистики), державної податкової служби, Пенсійного фонду України повідомлення та відомості з реєстраційних карток про вчинення реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, у тому числі щодо створення або ліквідації відокремлених підрозділів юридичних осіб;

- формує, веде та забезпечує зберігання реєстраційних справ. Якщо кількість державних реєстраторів у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або районної, районної в містах Києві та Севастополі державної адміністрації становить три і більше осіб, зберігання реєстраційних справ забезпечує відповідна посадова особа структурного підрозділу (відділу, управління), який створюється для організаційного та матеріально-технічного забезпечення роботи державних реєстраторів;

- оформлює та видає виписки, довідки з Єдиного державного реєстру;

проводить державну реєстрацію змін до установчих документів юридичних осіб та державну реєстрацію зміни імені або місця проживання фізичних осіб - підприємців;

проводить державну реєстрацію припинення юридичних осіб та державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичними особами - підприємцями;

звертається до суду із заявою про зміну мети установи у встановленому законом порядку;

здійснює оформлення, видачу та засвідчення юридичним особам дублікатів оригіналів їх установчих документів та змін до них;

вносить до Єдиного державного реєстру відомості про державну реєстрацію особи на підставі рішення суду;

здійснює облік одержаного ним від заявника електронного документа та направляє заявнику підтвердження факту одержання електронного документа, проводить необхідні реєстраційні дії у випадках, передбачених Законом, та надсилає заявнику відповідний документ у вигляді електронного документа і на паперовому носії. У разі наявності підстави для відмови у проведенні державної реєстрації заявникові надсилається відповідне повідомлення в електронній формі;

повідомляє правоохоронні органи щодо порушення визначеного законом строку для подання відповідними посадовими особами юридичної особи та фізичною особою-підприємцем державному реєстраторові рішень щодо припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця;

проводить у випадках, передбачених Законом, спрощену процедуру державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації та припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

здійснює інші дії, передбачені Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців».

Указ Президента України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» від 09 грудня 2010 р. [2] передбачив утворення Державної реєстраційної служби України. Відповідно Указом Президента України було затверджено «Положення Про Державну реєстраційну службу України» від 06 квітня 2011 р. [3], яким визначено, що Укрдержреєстр є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань реалізації державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Державна реєстраційна служба України (Укрдержреєстр) є центральним органом виконавчої влади, який входить до системи органів виконавчої влади. Укрдержреєстр є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань реалізації державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади міста Києва, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.

Зрозуміло, що у нашому випадку більш доречним буде окреслення сфер і напрямів діяльності Державної реєстраційної служби, що мають відношення безпосередньо до державного реєстратора та державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Основними завданнями Укрдержреєстру є:

- 1) реалізація державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування,

якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади міста Києва, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності;

2) внесення на розгляд Міністра юстиції України пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах.

Укрдержреєстр відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює державний нагляд за дотриманням законодавства у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, вживає заходів до запобігання порушенням у зазначеній сфері та приймає відповідні обов'язкові до виконання рішення;

2) здійснює методологічне та інформаційне забезпечення діяльності державних реєстраторів юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

3) погоджує кандидатуру на зайняття посади державного реєстратора юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців, видає посвідчення і печатку державного реєстратора;

4) розробляє та подає на затвердження Міністру юстиції України:

а) форми реєстраційних карток, довідки, витягу та виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

б) вимоги щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу;

в) описи бланка свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи і бланка свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця, а також порядок їх оформлення;

5) видає спеціалізований друкований засіб масової інформації, в якому публікуються відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

б) забезпечує безперешкодний доступ судам загальної юрисдикції до відомостей Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

7) забезпечує ведення та функціонування Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

8) надає органам державної влади передбачену законодавством інформацію з реєстрів, функціонування яких забезпечує Укрдержреєстр.

Укрдержреєстр здійснює свої повноваження безпосередньо та через структурні підрозділи головних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в АРК, в областях, містах Києві та Севастополі, а також районних, районних у містах, міських, міськрайонних, міжрайонних управлінь юстиції, що забезпечують реалізацію повноважень Укрдержреєстру.

Укрдержреєстр очолює Голова, якого призначає на посаду за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозиції Міністра юстиції, та звільняє з посади Президент України.

Голова Укрдержреєстру очолює Укрдержреєстр, здійснює керівництво його діяльністю, представляє Укрдержреєстр у відносинах з іншими органами, підприємствами, установами, організаціями; вносить на розгляд Міністра юстиції України пропозиції щодо формування державної політики у сферах державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань, статутів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо їх реєстрація передбачена законами, статуту територіальної громади міста Києва, друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності та розроблені Укрдержреєстром проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України тощо.

У структурі Державної реєстраційної служби України діє Департамент державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. На чолі Департаменту виступає Директор, який має двох заступників.

Департамент державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної

реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та відповідно до покладених на нього завдань і в межах своєї компетенції:

- приймає участь у реалізації державної політики у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців з урахуванням світового досвіду, міжнародних норм та стандартів;

- розробляє проекти нормативно-правових актів з питань, що відносяться до удосконалення порядку державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців,

- проводить моніторинг чинного законодавства України, проектів нормативно-правових актів та готує пропозиції щодо вдосконалення процедур державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- проводить експертизу проектів нормативно-правових актів з питань, що належить до компетенції Департаменту;

- забезпечує розробку форм документів у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та порядку їх оформлення;

- забезпечує здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- вживає заходи для запобігання порушень у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- готує для прийняття в установленому порядку відповідні обов'язкові до виконання рішення;

- здійснює методичне керівництво, організацію та координацію роботи державних реєстраторів, а також органів в яких проводиться державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- вживає в межах компетенції заходи щодо формування та ведення Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (далі – Єдиний державний реєстр);

- забезпечує надання роз'яснень на звернення громадян, суб'єктів господарювання, а також органів державної влади та місцевого самоврядування з питань, що відносяться до компетенції Департаменту;

- приймає участь в організації та проведенні заходів з навчання кандидатів на зайняття посади державного реєстратора та підвищення кваліфікації державних реєстраторів;

- організовує та забезпечує взаємодію суб'єктів інформаційного обміну щодо надання та використання відомостей з Єдиного державного реєстру;

- організовує взаємодію з органами державної влади, що мають право на отримання інформації з Єдиного державного реєстру;

- вивчає досвід країн із розвиненою ринковою економікою щодо питань інформаційного забезпечення процесів функціонування державних систем реєстрації;

- проводить семінари та заходи інформаційного характеру;

- здійснює інші повноваження, передбачені чинним законодавством.

У структурі Департаменту діють наступні підрозділи:

- відділ реалізації державної політики у сфері реєстрації та організації роботи державних реєстраторів юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- відділ нормативно-методичного забезпечення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;

- відділ контролю за дотриманням реєстраційного законодавства;

- відділ по роботі з громадянами та взаємодії з органами державної влади, що мають право на отримання інформації з державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Далі за ієрархією буде йти Міністерство юстиції України, адже діяльність Державної реєстраційної служби має спрямовуватися і координуватися Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України. Це питання врегульовано Порядком взаємодії Міністерства юстиції України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких

спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, який затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 06 червня 2011 р. [4]. Відповідальним за взаємодію виступає Департамент із взаємодії з органами влади.

З метою забезпечення належної, ефективної та дієвої взаємодії Служби подають до Департаменту:

а) проекти актів Кабінету Міністрів України, розроблені Службами та оформлені в установленому порядку;

б) проекти актів Кабінету Міністрів України, що надійшли на погодження до Служби як до заінтересованого органу, протягом двох робочих днів з дня їх надходження;

в) пропозиції щодо пріоритетів своєї діяльності на наступний рік до 1 грудня року, що передує звітному;

г) проект плану роботи Служби до 20 грудня року, що передує звітному;

г) звіти про виконання планів роботи Служб та покладених на них завдань за попередній рік до 10 січня поточного року;

д) доповіді, інформаційні та інші матеріали у визначені терміни;

е) інформацію про стан виконання актів законодавства, доручень Президента України, Прем'єр-міністра України, листів Кабінету Міністрів України та доручень Міністра юстиції України щоквартально до 10-го числа місяця, що передує звітному;

є) інформацію на виконання доручень Президента України, Прем'єр-міністра України та листів Кабінету Міністрів України, в яких Міністерство юстиції України визначено головним, а Служби є співвиконавцями, - за п'ять робочих днів до закінчення терміну виконання, якщо дорученням не передбачено інше;

ж) інформацію за запитом Міністра юстиції України чи Департаменту у визначений термін;

з) інформацію про надзвичайні та резонансні події, які відбулися в Службі, її територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях,

що належать до сфери управління Служби, - не пізніше наступного дня після настання події;

и) проекти структури апарату Служби, проекти рішень про утворення, реорганізацію, ліквідацію територіальних органів Служб;

і) подання щодо призначення на посади та звільнення з посад керівників та заступників керівників територіальних органів Служб;

ї) пропозиції щодо преміювання керівників Служб та їх заступників, установлення їм надбавок та надання матеріальної допомоги для погодження їх Міністром юстиції України.

Таким чином, з огляду на вищезазначене, на верхній ланці системи постає Кабінет Міністрів України, на другій ланці – Міністерство юстиції України, зокрема Міністр юстиції України, на третій ланці посідає своє місце Державна реєстраційна служба (у складі чотирьох підрозділів), далі – Державна адміністрація і безпосередньо – державний реєстратор. Саме останній виступає кінцевою ланкою при реалізації функції держави – державної реєстрації, він постає як безпосередній виконавець волі держави, який власними діями створює необхідні правові наслідки. Для цього він і наділяється певними правами та обов'язками. Категорія обов'язків у цьому випадку буде першочерговою. Адже саме через покладення на останнього певних обов'язків як на учасника адміністративно-правових відносин держава реалізує функцію державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

Список використаної літератури

1. Мовчан Д.В. Щодо систематизації державних органів, які здійснюють реєстраційне провадження / Д.В. Мовчан // Проблеми законності. – 2009. - № 103. – С. 159-166.
2. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 09 грудня 2010 р. №1085/2010 [Електронний ресурс].

– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1085%2F> 2010.

3. Про затвердження Положення про Державну реєстраційну службу України: Указ Президента України від 06 квітня 2011 р. № 401/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ovu.com.ua/articles/10300-pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-derzhavnu-reest>.

4. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства юстиції України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 06 червня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0682-11>.

Солонарь А.В. Некоторые аспекты определения места государственного регистратора в системе регистрационных органов

На основе норм действующего законодательства и рассуждений учёных определено место государственного регистратора в системе регистрационных органов. Опираясь на действующую законодательную базу, очерчено основные направления деятельности данных органов, которые касаются сферы государственной регистрации и государственного регистратора.

Solonar A.V. Some aspects of location state recorder in the system of registration organs

The place of state recorder in the system of registration organs on the basis of norms of current legislation and reasonings of scientists are defined. Leaning on an operating legislative base were defined basic directions of activity of these organs which touch the sphere of state registration and state recorder.

Солонар А. В. Деякі аспекти визначення місця державного реєстратора в системі реєстраційних органів [Текст] / А. В. Солонар // Право і Безпека. – 2012. – № 2 (44). – С. 77–82.